МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ
ГО “ВСЕУКРАЇНСЬКА АСАМБЛЕЯ ДОКТОРІВ НАУК
З ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ”
МІЖНАРОДНА КАДРОВА АКАДЕМІЯ
UNIVERSIDAD CENTRAL DEL ECUADOR
UNIVERSIDAD TECNOLOGICA ISRAEL (REPÚBLICA DE ECUADOR)
“ANANIA SHIRAKATSI” UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATION (ARMENIA)

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 8

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 30-річчю МАУП

“Актуальні проблеми модернізації
недержавного сектору освіти в Україні
у контексті світових тенденцій і національної практики”

м. Київ, МАУП, 11 квітня 2019 р.

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2019

ББК 63.3(4УКР)я43
С76

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 3 від 27.03.19)

Редакційна колегія:
М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
Є. О. Романенко (заступник голови), д-р наук з держ. упр., проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Ф. Головатий, д-р політ. наук, проф.;
А. М. Кислий, д-р юрид. наук., проф.;
О. Л. Фещенко, канд. екон. наук, доц.;
Л. В. Янюк (виконавчий редактор)

Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП "Видавничий дім "Персонал", 2008 —

С76 Вип. 8: Матеріали Міжнар. наук. конф. "Актуальні проблеми модернізації недержавного сектору освіти в Україні у контексті світових тенденцій і націо нальної практики", 11 квітня 2019 р. / редкол. : М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2019. — 460 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модернізації України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модернізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2019
© ДП "Видавничий дім "Персонал", 2019

ЗМІСТ

Романенко Є. О., Чаплай І. В.
Становлення та розвиток недержавних закладів вищої освіти в Україні *12*

Бідзюра І. П., Грабовенко Н. В.
Навчальні заклади приватної форми власності в українській системі освіти: історія і сучасність *15*

Головатий М. Ф.
Політико-правова та суспільно-соціальна інституціалізація недержавного сектору вищої освіти в Україні: стан та проблеми вдосконалення *18*

Юлдашев О. Х., Шукюров А.
Договірні відносин у галузі освіти *21*

Лігоцький А. О., Білоус А. О.
Трансформаційні процеси недержавного сектору національної та зарубіжних моделей вищої освіти *26*

Гуменникова Т. Р.
Інвестиції в навчання управлінського та викладацького складу недержавних ЗВО як чинник забезпечення його конкурентоспроможності *30*

Дмитренко Г. А., Головач Н. В.
Питання модернізації недержавної освіти в Україні: змістовний компонент *34*

Вишневський М. В., Діденко С. В.
Інноваційні аспекти викладання у ВНЗ сучасних адміністративно-правових норм діяльності апарату суду *38*

Тітова Н. А.
Стратегія недержавних ЗВО щодо формування інтелектуального потенціалу України в умовах конкуренції на міжнародному ринку освітніх послуг *42*

Мелков Ю. А.
Негосударственное высшее образование: история, перспективы и гуманистические интенции *45*

Сафонова В. Є., Фещенко О. Л.
Вибір конкурентних стратегій у розвитку недержавних закладів вищої освіти на ринку освітніх послуг *48*

Варзарь И. М.
Историолого-субъективные размышления о юбилейном образе МАУП *53*

Попов В. Ж.
Функціонування приватних навчальних закладів в умовах соціальної кризи в Україні у 1917–1920 рр. *57*

Романова Л. В., Романов О. В.
Управління кадровим потенціалом освітніх закладів у контексті розвитку внутрішнього маркетингу *60*

А. О. ЛІГОЦЬКИЙ
д-р пед. наук, проф., НН ІМВСН МАУП

А. О. БІЛОУС
канд. іст. наук, доц., директор ІПНК МАУП

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЗАРУБІЖНИХ МОДЕЛЕЙ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Національне багатство держави, розвиток ринку праці та економіки залежать від фінансових ресурсів, які держава витрачає на освіту. Зворотнє твердження також має сенс: розширення та задоволення потреб розвитку сектору недержавної вищої освіти в Україні залежить від економіки. Тому рівень майстерності робочої сили тісно пов'язано з освітою, ринком праці та економікою.

У доповіді висвітлені питання щодо ставлення впливових держав до освіти, підготовки фахівців і проаналізовані трансформаційні процеси які відбуваються в недержавному секторі національної та світових освітніх систем вищої освіти.

Мета аналізу цієї проблеми полягає в тому, щоб визначити місце і роль недержавного сектору освіти в національній і міжнародних моделях вищої освіти та виявити перспективні напрямки розвитку і фактори, які впливають на якість підготовки фахівців з вищою освітою.

Ступінь розуміння й усвідомлення трансформаційних процесів які відбуваються в недержавному секторі національної та світових освітніх систем вищої освіти визначається ступенем усвідомлення окремих аспектів, до яких слід віднести уявлення людини про очікувані і фактичні результати, об'єктивні і суб'єктивні умови реалізації цілей, виконання або невиконання їх з точки зору зовнішніх і внутрішніх можливостей, розуміння відношення індивідуальних і суспільне значущих потреб, ступеня їхньої незбіжності або дивергенції, а також відношення цілей і потреб та мотивів [2, 147]. Саме тому пріоритетне значення в умовах світових глобалізаційних процесів набуває підготовка конкурентоспроможних фахівців на основі компетентнісного підходу.

Основна категорія даних включає постановку цілей. Звичайно, політика і практика є ціллю, їх виражено в конституції. Кожна нація має свою специфічну систему освіти. До її формування причетні політичні процеси, окремі особи та організовані групи. Потрібно здійснити ґрунтовні дослідження, щоб з'ясувати як цілі освіти виражено в конституціях, законодавстві та інших документах. Інтерпретації основних цілей відрізняються, оскільки вони залежать від специфічних культурних традицій. Відтак є можливість, з точки зору загальних цілей, порівняти національні цілі, здійснивши ретельний аналіз національних документів і філософських теорій, які є основою їхнього створення.

Для утворення цілей принципове значення має не тільки усвідомлене уявлення майбутніх результатів, а й ставлення до них, зокрема коли йдеться про задані цілі, які може сприймати або не сприймати окрема людина. У засвоєнні заданих цілей особливу роль відіграють потреби, мотиви та особистий досвід людини. У такому

контексті трансформаційні процеси в значній мірі впливають на модернізацію недержавного сектору національної та світових освітніх систем вищої освіти [3, 45].

Сучасні українські та зарубіжні дослідники, міжнародні організації інтенсивно розвивають ідеї запровадження компетентнісного підходу в освіті. Компетентність набуває статусу особливої реальності, важливою як у сфері професійної освіти, так і в практичній діяльності, що зумовлює виняткову вибірковість і ступінь сприйняття зовнішніх цілей як особистих. Якщо студент, наприклад, вирішує, що задані цілі, цілі закладу вищої освіти, в якому він навчається, мало пов'язані з його особистими цілями, а також мотивами і потребами, він може переглянути свої плани і цілі щодо свого навчання в цьому навчальному закладі. Якщо бракує або дещо збігаються особисті і задані суспільством цілі, то зовнішні цілі частково чи повністю замінюються особистими. Часто у подібних випадках відбувається маскування справжніх цілей чи демонстрація уявних.

Таким чином, задані іззовні цілі в тій чи іншій формі завжди перевизначає фахівець згідно з його досвідом, психологічним складом особистості, структурою, яка склалася, потреб і мотивів, тому трансформація недержавного сектору національної системи вищої освіти на основі компетентнісного підходу вимагає поступового запровадження європейських норм і освітніх стандартів до змісту вищої освіти, впровадження новітніх технологій підготовки компетентних фахівців. Передумовами зародження, утворення і змін компетентностей особистості можуть також стати нові потреби і мотиви, одержання непередбачених результатів, успіх чи невдача в досягненні бажаних результатів, ступінь важкості або легкості досягнення їх тощо.

Розвинені країни, вимагаючи від власних систем освіти виконання дуже складних завдань з інтелектуального забезпечення розвитку економіки і новітніх технологій в умовах відкритого світового ринку, водночас не можуть гарантувати збільшення витрат пропорційно до вимог, тому розвивають недержавний сектор вищої освіти [4, 17]. Традиційно система освіти відповідає за підготовку молодих людей із високим рівнем кваліфікації різної майстерності і спрямованості, яких нація потім використовує для задоволення своїх потреб. Нині, в період глобалізації, підвищення конкуренції та відкритості національних кордонів, можливість країн добитися успіху в конкурентній боротьбі значною мірою залежить від наявності в країні робочої сили з високим рівнем майстерності. Дуже чітко ця тенденція виявляється в країнах, які утворили тісні регіональні економічні союзи (“спільні ринки”, “митні зони” тощо). Прикладом цього є Європа, де економічні чинники внаслідок дедалі тіснішої інтеграції (йдеться про країни ЄС) спричинили такий тиск, що уряди і керівництво ЄС змушені були створити ряд спеціалізованих програм в Міжнародному інституті планування освіти, який був заснований в 1963 р. в Парижі та передбачити і розробити заходи щодо істотного розширення обміну студентами і молодими науковцями. Тому важливо забезпечити трансформаційні процеси в недержавному секторі вищої освіти в межах реформаторських рішень національних урядів та систем управління [5, 73]. Цінність інформації, що підлягає класифікації Міжнародним бюро освіти, залежить від двох основних цілей: 1) дати точну статистичну картину кожної системи; 2) визначити якість освітніх послуг закладів вищої освіти в умовах світових глобалізаційних процесів.

В нашому конкретному випадку, необхідно проаналізувати трансформаційні процеси недержавного сектору національної та зарубіжних моделей вищої освіти на засадах практичної реалізації компетентнісного підходу у підготовці конкурентоздатного фахівця, що відіграє ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору, тобто запропонувати новітню динамічну національну модель вищої освіти, яка гармонійно змінюються.

За першою основною категорією даних аналізують описи законів про вищу освіту. Цілі знаходять вираження в національній політиці, яка, в свою чергу, перетворюється у закони. Нині змагання розвинених держав дедалі більше зміщується у бік змагання їхніх освітніх систем. Не можна не погодитися з думкою Сисоєвої С. О. про те, що "освітологічний аналіз видається особливо доцільним, коли мова йде про реформування й модернізацію освіти, оскільки означені процеси є відгуком на трансформації у дотичних до освіти суспільних сферах, що викликані у свою чергу об'єктивними змінами, до яких можна віднести цивілізаційні, транснаціональні та зміни в освіті на національному рівні" [1, 139]. Кожна країна має галузі з відносно сильними і слабкими сторонами. На нашу думку, країни з високим рівнем освіти мають класифікацію робочої сили з вищими показниками, ніж країни з нижчим рівнем. Наймогутнішими ініціаторами змін у трансформаційнийних процесах систем вищої освіти країн є не її власні проблеми чи негаразди, а ті чинники, які перебувають поза нею, насамперед, пріоритети та вимоги до недержавного сектору вищої освіти, породжені рухом світового співтовариства у майбутнє. Звичайно, в одній окремо взятій країні при погляді зсередини влада може віддати (і найчастіше віддає) перевагу "власним" проблемам, але в довгостроковому (стратегічному) плануванні змін чи реформ у своїй моделі вищої освіти недержавного сектору вона обов'язково має враховувати напрям руху всього людства.

Таким чином, світова практика показала, що максимальна ефективність закладів вищої освіти недержавного сектору в країнах, що розвиваються, реалізується не тоді, коли застосовують один з двох способів впливу на них (жорсткий чи суто ринковий механізм), а у разі застосування проміжного варіанта, конкретні характеристики якого визначають умови певної країни.

Практика трансформаційних змін моделей вищої освіти недержавного сектору у різних країнах світу протягом останніх десятиліть є неоціненним матеріалом для аналізу, з якого не завадило б зробити **певні висновки**. Найголовніші з них такі: а) реформування освіти — глобальний процес, а відтак для його здійснення вкрай потрібно досягти консенсусу, згоди на зміни всіх учасників (від школярів та їхніх сімей до політиків найвищого рангу). Одне із завдань управління системою освіти — прикласти зусилля по створенню й підтриманню такого консенсусу; б) значних успіхів у поліпшенні й розширенні всіх рівнів власних моделей вищої освіти недержавного сектору досягли лише ті країни, в яких підвищення валового національного продукту супроводжувалося зростанням рівня освіти та створені суспільного клімату прагнення й поваги до знань і наявності систем законів для інтенсифікації цього прагнення (Німеччина, Японія, США, Південна Корея, Сінгапур); в) впровадження реформ національної моделі вищої освіти, щодо практичної реалізації компетентнісного підходу у підготовці конкурентоздатного фахівця, передбачає не одночасність змін усіх і всього, а вироблення науковцями реальної послідовності заходів щодо поступового створення єдиного Європейського освітнього простору без катаклізмів і надмірних прискорень; г) жодна країна з розвиненою системою недержавного сектору закладів вищої освіти не досягне її успішної й повної трансформації, якщо задовольнятиметься лише кількісним збільшенням стадій освітнього процесу, тривалості та обсягу викладання; д) розумне управління з центру змінами в освіті не менш важливе, аніж наявність необхідних фінансових і кадрових ресурсів. Втім, завдання центру полягає не у створенні примітивної системи постанов, наказів, правил і програм, а в організації сучасної системи стеження за станом освіти, оцінюванням компетентностей. Без даних про такий зворотний зв'язок малі негаразди швидко зростатимуть, корелюватимуть негативно, і повернення на правильну траєкторію руху буде запізним і

потребуватиме значних затрат коштів; е) недержавний сектор закладів вищої освіти може гармонійно доповнити державний, бо він гарантує соціальну рівність в доступі до освіти. Додержання ж необхідного рівня соціальної справедливості — одне з найважливіших політичних завдань управління системою освіти; є) серед завдань, які ставлять перед собою розвинені країни, є забезпечення якості життя свого населення. Для досягнення цієї мети необхідно реалізувати безліч заходів, здійснити чимало перетворень, трансформуючи їх у новітню концепцією реформування й черговості вирішення освітянських завдань, що їх визначають окремі країни і людство в цілому. Цей зовнішній чинник з кожним роком дедалі сильніше впливає як на внутрішню, так і на зовнішню політику реформування недержавного сектору в національній і міжнародних моделях вищої освіти.

Таким чином, визначивши зовнішні та внутрішні проблеми вищої освіти на сучасному етапі, до яких слід віднести ринкові відносини у вищій освіті, які спрямовані на зміну характеру, місця та ролі недержавного сектору освіти у суспільстві, недосконаліть реформ у сфері вищої освіти та відсутність відповідної законодавчої бази, що створює перешкоди для інтеграції національної системи вищої освіти в Європейський освітній простор, необхідно продовжувати перспективні дослідження українських учених щодо аналізу трансформаційних процесів, які відбуваються в недержавному секторі національної систем вищої освіти.

Джерела

1. Освітні реформи: місія, дійсність, рефлексія: моногр. / за ред. Василя Кременя, Тадеуша Левовицького, Віктора Огнев'юка, Світлани Сисоєвої. — К. : ТОВ Видавниче підприємство "Едельвейс", 2013. — 460 с.
2. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах: монографія /за заг ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. — К.: Пед. думка, 2014. — 234 с.
3. Катеринчук О. В. Модернізація системи освіти [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://intkonf. org/katerinchuk-ovmodernizatsiya-sistemi-osviti/
4. Garben S. The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law [Електронний ресурс]. — LEQS Paper. — 2012. — No. 50. — 50 p. — Режим доступу: http://www.lse.ac.uk/europeanInstitute/ pdfs/LEQSPaper50.
5. Vincent-Lancrin S. Principal current strategies for the internationalization of higher education / Higher Education to 2030 [Електронний ресурс]. — 2014. — P. 73–80. — Режим доступу: http://www.mfdps.si/Files/Knjiznica/ higher%20educational%202030%20OECD.